

Har tiéner eth hèr

Eth haure, praubin, non sabè pas *har tiéner* eth hèr. Que sabè qu'eras hadas e coneishèn eth secret mes n'ac volèn pas díser !

Que vedè sovent ua hada e que'u demandava tostemps :

- Mes quin cau har entà har tiéner eth hèr ?

Mes era hada n'ac volè pas díser ! E que cercava istuèras...

Alavetz per *bèth dia*, totun, eth garçon que's pensè :

- Que cau totun que l'i hàsquia díser. Que'u vas díser que l'as hèit tiéner ! Qu'as reussit !

E lavetz quan arribè era hada lo haure que'u disó :

- Sabes, n'èi pas mei de besonh de tu e ! Adara que'u sèi har tiéner eth hèr! Que tien e !

Alavetz la hada tota fièra que'u responó :

- Alavetz qu'i as hicat sable i tèrra!

Lavetz eth garçon non disó pas arren, que se n'anè cercar sable i tèrra e patapim patapam eth hèr que gahè ! Eth hèr que tiengó, solide !

Cuelhut per las annadas 80 per Joan Pau Latrubesse après de Maria Lavia

Drin de vocabulari :

har tiéner : « souder ou plus précisément braser ». Aqueth *har tiéner* que'm pareishè drin estranh e lavetz, en har quauques comentaris a Maria Lavia, que la disí « seudar », qu'auré valut mei que disossi « brasar ». Mes era, non. Qu'èra *har tiéner* o *gahar*. La hemna que hasè resisténcia linguistica... e qu'avè rason !

hèr : lo mot non pausa pas nat problèma de compreson mes que cau avisà's a la prononciacion : « hèrr » e non pas « hè ». Maria Lavia que disè de plan aquera *r* rotlada.

bèth dia: « beau jour ». Com en francés n'ei pas ligat au beròi temps mes a çò qui's va passar d'excepcionau aqueth dia. En lo noste cas lo gojat que va aver ua idea luminosa entà trompar la hada e que s'i va escàder !

Petit comentari...

En la tradicion que disen que las hadas an secrets qui non vòlen pas díser aus òmis... ni a las hemnas ! Alavetz que cau rusar ! Qu'ei en rusar qui lo haure e va saber lo secret. Qu'ei causa sabuda : còps que i a dab ua mensonja que podetz saber la vertat !

En lo recuelh *Condes deus monts e des las arribèras* (Marrimpoey 1970) que trobam un conde recuelhut per Enric Carrèra : *Lo secret de la hada*. Que's passa haut o baish mes qu'ei per escàs qui va encontrar ua hada. Que la va tornar véder au au cap de ueit dias e que la va trompar.

En partida, las hadas n'an pas contacts dab los umans. Lo dia que son entutadas e que sòrten la nueit au clar de lua. Que pòden estar suspresas, a l'entrada d'ua cuèva, en un bòsc o au pè d'ua hont. Que s'escapan pr'amor qu'an paur de pèrder los lors poders.

Aqueths condas que son donc estranhs, sustot lo qui ei dit per Maria Lavia : las hadas que son naturalament presentas en la vitavitanta e que devisan dab lo monde. Ací la hada que passa de quan en quan davant la hargà. Que batala dab lo haure e que s'amusa a'u har nhargas : que's guarda lo secret ! En lo conde recuelhut per Enric Carrèra qu'ei un encontre exepcionau çò qui ei totun mei fidèu a la tradicion.

N'ac demandèi pas a Maria Lavia mes que soi segur que credè ad aqueras creaturas e que podem imaginar de qu'èra atau, per noste, dinc au sègle 19.

Las hadas que saben secrets. Qu'ei causa sabuda. Que trobam normau que sàpian secrets sus las èrbas, los arbos e la flors mes ací que pertòca un maine tecnic, çò qui ei totun estonant.